

**MÄLARDALENS HÖGSKOLA
ESKILSTUNA VÄSTERÅS**

Läromedel i svenskundervisningen – är det tillräcklig för att uppnå kunskapskraven?

En kvalitativ innehållsanalys kring innehållet i läromedel

Educational literature in Swedish language education- Is it sufficient to achieve the knowledge requirements? A qualitative content analysis regarding educational literature

Elin Lindkvist och Marcus Moore

Akademien för utbildning, kultur
och kommunikation
Svenska
Självständigt arbete i lärarutbildningen
Grundnivå
15 hp

Handledare: Anna Carling

Examinator: Elin Sundström Sjödin

VT

2021

SAMMANDRAG

ELIN LINDKVIST & MARCUS MOORE

Läromedel i undervisningen – är det tillräckligt för att nå kunskapskraven?

En kvalitativ innehållsanalys kring innehållet i läromedel.

Educational literature in Swedish language education- Is it sufficient to achieve the knowledge requirements? A qualitative content analysis regarding educational literature.

2021 Antal sidor: 34

Syftet med undersökningen handlar om att analysera ett läromedel i ämnet svenska för att se om det är möjligt att uppnå kunskapskraven för betyget E i slutet på årskurs sex samt täcka alla delar av det centrala innehållet för svenska i årskurs 4–6 genom att enbart arbeta efter läromedlet. Om det inte skulle vara möjligt skulle vi även redovisa för vilka delar som saknas och hur det kan kompletteras. Vi avgränsade oss till ett läromedel, *Liber svenska*, i denna undersökning. Metoden vi använde oss av var kvalitativ deduktiv innehållsanalys med strukturerade tabeller och teorin var didaktiskt forskningsperspektiv.

Resultatet och slutsatsen av undersökningen visar att det är möjligt för eleverna att uppnå betyget E i slutet på årskurs sex samt täcka alla delar av det centrala innehållet för årskurserna 4–6 genom att arbeta utifrån läromedlet förutsatt att läraren är uppmärksam och varierar arbetsätten till uppgifterna så som att låta eleverna skriva både för hand och på digitala enheter.

Nyckelord: Centralt innehåll, didaktik, kunskapskrav, läromedel, svenska, innehållsanalys.

Innehåll

1. INLEDNING	5
1.2 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	5
1.3 UPPSATSENS DISPOSITION	6
2. BAKGRUND OCH TIDIGARE FORSKNING	6
2.1 BAKGRUND.....	6
2.2 TIDIGARE FORSKNING	7
3. METOD OCH MATERIAL	8
3.1 KVALITATIVA METODER.....	8
3.1.1 Kvalitativ deduktiv innehållsanalys.....	9
3.1.2 Eventuella fallgropar	9
3.2 TEORETISKA PERSPEKTIV.....	10
3.2.1 Didaktiskt forskningsperspektiv.....	10
3.3 URVAL.....	10
3.4 MATERIAL.....	11
3.4.1 Om läromedlet.....	11
3.4.2 Kursplanen i svenska.....	12
3.4.3 Kunskapskraven i svenska.....	13
3.5 GENOMFÖRANDE	14
4. RESULTAT	14
4.1 LÄROMEDLET KOPPLAT TILL CENTRALT INNEHÅLL	15
4.1.1 Lära och skriva.....	15
4.1.2 Tala, lyssna och samtala.....	15
4.1.3 Berättande texter och sakprosatexter	16
4.1.4 Språkbruk.....	16
4.1.5 Informationssökning och källkritik.....	17
4.2 LÄROMEDLET KOPPLAT TILL KUNSKAPSKRAVEN FÖR E I ÅK. 6.....	17
4.3 ANALYS AV RESULTAT	18
5. DISKUSSION.....	18
5.1 DISKUSSION I RELATION TILL BAKGRUNDEN	19
5.2 DISKUSSION I RELATION TILL TIDIGARE FORSKNING.....	20
5.3 DISKUSSION I RELATION TILL DET TEORETISKA PERSPEKTIVET	21
5.4 LÄROMEDLET OCH DEN PEDAGOGISKA PRAKTIKEN	21
6. AVSLUTNING	22
7. REFERENSER	23
8. BILAGOR.....	25
BILAGA 1	25
BILAGA 2	31

1. Inledning

Läromedel är ett stort stöd i undervisningen och många lärare förlitar sig på olika typer av läromedel såsom text- och övningsböcker. Men är ett läromedel tillräckligt att arbeta med för att eleverna ska kunna nå alla kunskapskrav i ämnet? Staten har tidigare haft kontroll och granskning av läromedel, så är inte längre fallet (Juhlin Svensson, 2000 s. 19).

Samhället förändras och styrdokumentet i skolans värld, som lärare behöver förhålla sig till, revideras. Eftersom det inte finns någon statlig granskning av läromedel hamnar allt mer ansvar på lärarna att se till att läromedlet uppfyller de krav som finns. Lärare har redan massor med arbete på sitt bord och får ofta svårt att få tiden att räcka till med allt som behövs göras. Ska även läromedelsgranskning vara deras ansvar?

Läromedelsbranschen har blivit allt mer kommersiell och företagen som skapar läromedel tjänar enbart pengar om deras läromedels köps in av lärare/skolor. Vi vill därför göra en granskning av läromedlet för att få en tydlig överblick kring i vilken mån det går att luta sig mot läromedlet under mellanstadiet för att täcka samtliga delar av det centrala innehållet samt uppnå kunskapskraven för betyget E i slutet på årskurs sex.

Vi analyserar ett läromedel för att se om alla delar som finns med i kursplanen för svenska täcks av läromedlet. Vi kommer avgränsa oss till ett läromedel, *Liber svenska* för årskurserna 4–6, eftersom det är ett relativt nytt läromedel (skapat år 2020) och att finns ett digitalt komplement till läroboken, något som blir allt mer aktuellt. Dessa läromedel, för årskurs fyra, fem och sex, (textböcker och digital arbetsyta) kommer analyseras och jämföras med de centrala innehållet i svenska för åk 4–6 samt kunskapskraven för betyget E i slutet på årskurs sex som hittas i läroplanen för grundskolan.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med uppsatsen är att jämföra läroplanen för grundskolan, LGR11, med läromedlet *Liber svenska* för årskurserna fyra, fem och sex. Detta för att ta reda på om det är tillräckligt att enbart använda sig av läromedlet *Liber svenska* som arbetsmetod i svenskundervisningen, i årskurs 4–6, för att eleverna ska kunna uppnå målen och kunskapskraven i ämnet svenska i slutet på årskurs sex.

Genom denna undersökning vill vi ta reda på hur lärare bör förhålla sig till läromedel och till vilken del det är möjligt att följa enbart dessa för att eleverna ska uppnå målen i svenska.

- Är det möjligt för eleverna att uppnå alla lärandemål i svenska genom enbart arbete i läromedlets material, både det fysiska och digitala?
- Till hur stor del täcker läromedlet *Liber svenska*, årskurs 4–6, innehållet i kursplanen för svenska i årskurs 4–6?
- Om inte allt täcks av läromedlet – vad saknas? Hur kan det kompletteras?

1.3 Uppsatsens disposition

Uppsatsen är disponerad i flera delar. Först kommer inledningen i vår text där vi argumenterar för uppsatsens relevans och redogör för dess syfte och frågeställningar. Sedan tecknar vi en bakgrundsbild av litteratur och den tidigare forskning som finns kring ämnet. Därefter kommer metod och material där vi redogör för våra metoder och vilka material vi använt oss av i undersökningen samt urvalet kring dessa och hur undersökningen genomfördes. Sedan kommer resultat och analys där vi redogör för och analyserar undersökningens resultat och diskussion där resultatet diskuteras. Sist kommer en kort sammanfattande avslutning och referenslista, därefter bilagorna som är tabellerna som användes vid analysen av resultatet.

2. Bakgrund och tidigare forskning

I detta stycke kommer vi redogöra för tidigare forskning och bakgrund som berör vår undersökning och uppsats. Bakgrunden och tidigare forskning kommer främst handla om läromedel och användning av dessa i skolan samt hur det skiljer sig att arbeta med digitala kontra tryckta läromedel/uppgifter.

2.1 Bakgrund

Selander (2018 s. 249) skriver att läromedel har funnits i århundranden och därmed förändrats och anpassats över tidens gång. De har förändrats både utefter olika ändamål och även vartefter ny kunskap och forskning presenteras. Han beskriver att det på 1960-talet utvecklades olika läromedelssystem och begreppet läromedel började användas istället för läroböcker. Läromedelsbegreppet är bredare och involverar flera mediumtyper så som bilder, filmer och taktila material. I dagens samhälle tar det digitala allt mer över och dominerar kommunikation- och informationshanteringen (Selander, 2018 s. 250). Förutom att förmedla fakta ska läromedel främja möjligheten att uppnå kunskapskrav. Detta innebär att läraren behöver förhålla sig till en viss metodik. Ur ett historiskt perspektiv har läromedel varit en stor del av undervisningen och detta gör att författarna till läromedlens underliggande syn på kunskap och inläring får en avgörande roll för vilken kunskap eleverna blir exponerade för (Ekvall, 2001, del 3 s. 13).

I slutet på 1800-talet revolutionerades svenska skolan då den första läroplanen introducerades och allmän skolplikt infördes. Den nya läroplanen, eller normalplanen som den hette, gjorde det möjligt för alla barn att gå i skolan, även flickor. Normalplanen gjorde att skapandet av läroböcker ökades markant. Under 1880-talet fanns det minst sex olika läroböcker i naturkunskap. År 1888 tillsattes det en kommitté med uppdrag att granska läromedel. Ett par år senare kom det tydligare riktlinjer för läromedelsförfattarna att läroböckerna skulle matcha normalplanen (Ekvall, 2001, del 3 s.92). Hundra år senare såg det politiska klimatet annorlunda ut, inte bara i Sverige utan även internationellt. Skolan fick alltmer kritik, den statliga styrningen ifrågasattes och tilltron till individen själv stärktes. År 1991 var målstyrning aktuellt i den politiska läromedelsdiskussionen och därför var det inga politiska partier som motsatte sig nedläggningen av den statliga granskningen av läromedel. Eftersom det politiska klimatet såg ut på detta vis inträffade avskaffningen väldigt abrupt och utan

vidare tanke. Det som numera alltså inte granskas är bland annat sakfel, kommentarer kring valt innehåll och ämnesmässig innehållskontroll, av någon som även har kunskap kring lagar och regler (Johnsson Harrie, 2009 s. 215f).

I Skolverkets rapport *Läromedlens roll i undervisningen* (2006 s. 11) står det att en majoritet av lärare instämmer helt eller delvis i påståendet att läroböcker säkerställer att undervisningen överensstämmer med skolans läro- och kursplaner. Detta medför att läroboken har en viss legitimerande effekt i lärarnas arbete. Lärarna upplever alltså att om de följer läroboken kan de vara säkra på att undervisningen håller kvalitén som krävs genom skolans styrdokument. I rapporten framkommer även att användandet av läroböcker är högt. 60 procent av lärarna säger att de använder sig av tryckta läromedel regelbundet och 20 procent säger att de använder det i stort sett varje lektion. Färre än två procent uppger att de aldrig använder läroböcker i sin undervisning. Rapporten visar också att det inte skiljer sig mellan skolans olika stadier hur användningen ser ut, inte heller lärarens ålder spelar roll.

I en rapport skapad av Lärarnas Riksförbund (2014 s. 3ff) framkommer det att sju av tio lärare uppfattar att valet av läromedel hamnar helt på dem själva. Åtta av tio lärare upplever dock att de inte har tid till att varken kvalitetsgranska, värdera eller välja läromedel. Framförallt lärare i mellanstadiet uppger att de inte har de tidsmässiga förutsättningarna som krävs för att hinna med att granska och välja läromedel.

Selander (2011 s. 68) beskriver att läroböcker är producerade för specifika lärandesituationer som är uppdelade på olika ämnen, åldrar och skolformer. Läroplan och skollag ligger som grund men även lärarkompetens och skolorganisation. Läroböckerna speglar tidens kunskapstraditioner och uppfattningar kring hur lärande främjas. Dagens läromedel är i huvudsak präglad av industrisamhällets ideologiska och teknologiska förutsättningar.

2.2 Tidigare forskning

Dahls (2015) läromedelsforskning i Sverige ger exempel på hur olika läromedel är utformade och hur de kopplar kunskap och förmågor till styrdokumentet. Denna forskning kom fram till att det finns flera skillnader men också vissa likheter. I en del läromedel syns det tydligt att grunden för skönlitteraturen som finns i läromedlen är baserade på äldre berättelser och har en tydlig dåtid-nutid-dimension eleverna kan resonera kring, andra läromedel har texter som är mer moderna och som eleverna eventuellt kan relatera mer till och resonera utefter egna erfarenheter. Denna litteratur kan vara fiktiv men inte nödvändigtvis baserad på äldre skönlitteratur, utan skapad för ett specifikt ändamål. Gemensamt för de olika typerna av läromedlen är att texterna är mestadels en individuell aktivitet som eleverna arbetar med enskilt och inte en social aktivitet, förutom i vissa interaktionsmoment som finns i varierande utsträckning (Dahl, 2015 s. 114ff).

Singer & Alexanders (2017) internationella forskning om läsning visar att läsförståelse digitalt och på papper skiljer sig. För vissa uppgiftstyper gick det bättre att svara på frågor när eleverna läste texten digitalt och andra uppgiftstyper fick större andel rätta svar när eleverna läste texten på papper. Flervalsfrågor eller generella frågor kring innehållet i texten gick generellt sätt bättre att svara på för eleverna om de skedde digitalt. Uppgifter som kräver mer noggrannhet och där svaret finns i detaljerna av texten visade resultat på att flera elever svarade rätt ifall de hade texten på papper (Singer & Alexander, 2017 s. 27). Skolverkets

(2018 s. 1) sammanställning av forskning visar att personer som läser på en skärm tenderar att korta ner lästiden jämfört med personer som läser samma text i pappersformat. Detta leder till fler avbrott i läsandet och risken för att missa väsentlig information ökar. En studie som gjordes i Tyskland visar att elever som skulle göra ett läsförståelseprov på en viss tid, där vissa fick provet i pappersformat och andra gjorde provet digitalt, skilde sig resultatet dem emellan. Eleverna som utförde provet digitalt var inte lika noggranna och fick färre rätta svar. Eleverna som hade provet i pappersform hade förutom att vara noggrannare även en större förståelse för vad huvudpoängerna i texten var. Forskningen sammanfattas till att elever kan behöva stöd om de ska läsa mycket digitalt och att de tjänar på att sänka hastigheten av läsningen och anteckna samtidigt. Läsförståelse av dokument är fördelaktigt ifall de skiljer sig åt visuellt och taktiskt, detta ger eleven större chans att komma ihåg vart informationen lästes (Skolverket, 2018 s. 1).

Juhlin Svensson (2000 s. 59ff) skriver i sin forskning att läroböcker utvecklas inom sin egen tradition utifrån de signaler förlagen får av lärare. Vidare skriver hon att läroböckerna innehåller i princip det kunskapsstoff som eleverna ska lära sig enligt kursplanen och att författarna till läromedlet valt ut innehållet genom att utgå från dessa. Hon skriver också att läromedelskulturen ser olika ut på olika skolor, där vissa förlitar sig mer eller mindre på läromedel medan andra knappt inkluderar det alls i sin undervisning. Dock visar hennes forskning att lärare som uteslutit läroböcker ur sin undervisning ofta går tillbaka till att delvis använda läromedel som stöd eller komplement till sin undervisning.

Enligt en rapport som är gjord åt Skolverket där forskningsresultat sammanställs från olika undersökningar framkommer det att elever uppfattar läromedel som en konkret visualisering av kursplanens kunskapskrav (Skolverket, 2016 u.s.). Författaren menar att detta kan vara problematiskt då lärare ibland tenderar att ge mål till eleverna som sedan inte alltid tas upp igen i undervisningen. Detta leder till att målen eleverna får av läraren kan vara otydliga och svåra att visualisera. Detta kan även leda till att elever förknippar läromedel med kunskapskrav och mål.

Steiners (2017) läromedelsforskning i USA visar att elevers ämneskunskaper som visades i standardiserade prov ökade markant ifall eleverna hade tillgång till ett läromedel som ligger i linje med amerikanska läroplanen jämfört med elever som inte följde något specifikt läromedel och läraren i skapade eget material. Slutsatsen visar på läromedlets stora betydelse i elevens lärandeprocess och hur viktigt det är att läromedlet är utformat på ett sätt som följer de nationella målen och kunskapskraven (Steiner, 2017 s. 2).

3. Metod och material

I detta kapitel kommer vi att redogöra för vilken metod vi kommer att använda och varför vi anser att metoden är lämplig. Vi kommer även att visa hur processen har varit, vilka källor vi har använt oss av och vilket material vi använt för att forma innehållsanalysen. I genomförandet förklaras hur processen sett ut under arbetets gång. I urval så motiverar vi varför vi valde just detta läromedel och tankarna som gjorde att vi valde bort andra läromedel.

3.1 Kvalitativa metoder

Vi kommer att använda en kvalitativ metod då vi anser att det är lämpligt för vår undersökning. Kvalitativ forskning är väldigt bred och möjligheterna för vad som kan

undersökas är enorma om inte oändliga (Yin, 2013 s. 18ff). Vi har valt denna typ av forskning eftersom det gör det möjligt att ge inblickar och bidra till ökad förståelse kring ämnet för att ge en så bra bild som möjligt. Dessutom har vi valt denna typ av metod då vi bara ska titta på ett material och därmed på djupet för att få en ökad förståelse och inte på flera material enbart överskådligt. Dessa faktorer gör att vi anser att en kvalitativ metod är lämplig för detta arbete eftersom vi vill få en djupare förståelse för materialet för att kunna utföra vår analys. Det finns flera olika metoder inom det kvalitativa och vilken vi kommer att använda oss av är en kvalitativ innehållsanalys med deduktiv karaktär. Vad som är signifikativt för denna metod redovisas under nästkommande rubrik.

3.1.1 Kvalitativ deduktiv innehållsanalys

En deduktiv kvalitativ innehållsanalys är en metod för att analysera verbal eller visuell kommunikation (Elo & Kyngäs, 2007 s. 107). Vi har valt kvalitativ deduktiv innehållsanalys eftersom vi analyserar dokument och då testar teoretiska dilemman för att skapa en större förståelse, nya insikter eller ny kunskap för vårt valda dokument. Elo och Kyngäs (2007 s. 110) berättar hur en kvalitativ deduktiv innehållsanalys ska ha ett strukturellt schema där data kan läggas in och bli tydlig för läsaren. Det strukturella schema vi använt oss av är två tabeller där vi jämfört både de centrala innehållet för ämnet svenska i årskurs 4–6 samt kunskapskraven för betyget E i slutet på årskurs 6 med vårt valda dokument, läromedlet *Liber svenska* (se bilaga 1 och 2).

Vi anser att denna metod är lämplig och det är denna vi har följt. Vi har skapat en större förståelse för läromedlet genom att besvara våra frågeställningar och gjort vår analys. Vi har analyserat läromedlet genom att skapa ett strukturellt schema, två tabeller, där vi har lagt in det centrala innehållet och kunskapskraven i kolumnerna till vänster. I kolumnerna till höger har vi granskat innehållet i läromedlet och skrivit in var och hur det centrala innehållet och kunskapskraven kan uppnås genom att arbeta efter läromedlet. Vi har valt att göra på detta vis för att följa principerna av en innehållsanalys och för att det blir väldigt tydligt, enkelt och överskådligt att se resultatet. Genom att strukturellt analysera innehållet och föra in det i ett schema så att all data är tydlig och enkelt överskådlig för att utefter det kunna dra slutsatser. Vårt strukturella schema består alltså av de två tabellerna (se bilaga 1 och 2). Det vi visste om läromedlet innan vi påbörjade vår undersökning var att det är relativt nytt samt att det både har fysiska textböcker och digitala licenser med texter och övningsuppgifter. Vad vi visste om innehållet i läromedlet var att det enligt förlaget hjälper eleverna uppnå de nationella målen och därmed grundar sig i den svenska läroplanen LGR11. Enligt Elo och Kyngäs (2007 s. 110) är en kvalitativ deduktiv innehållsanalys är fördelaktig att använda ifall det finns en viss förkunskap kring innehållet.

3.1.2 Eventuella fallgropar

En kvalitativ deduktiv innehållsanalys kan enbart vara så bra som det innehåll som ska analyseras, därför är det viktigt att välja innehåll varsamt. Ifall dokumentet är tvivelaktigt kan analysen också bli det. Innehållsanalys är generellt sätt svåra att koda utan att kodningen får en prägel av de som utför kodningen (Bryman, 2016 s. 297), vi anser dock att detta kan vara en fördel. Denna undersökning gynnas av vår kunskap, vi som lärarstudenter och med arbetserfarenhet från läraryrket har den förkunskap som krävs för att utföra analysen. Dock så finns det mycket vi inte känner till och denna undersökning kommer att präglas av den kunskapen vi har ackumulerat under utbildningen och i tidigare erfarenheter. Undersökningen

kommer därmed att ge ett resultat som är i linje med hur vi har blivit upplärda inom läraryrket.

3.2 Teoretiska perspektiv

I detta kapitel kommer vi att redogöra för vilka teoretiska perspektiv vi kommer att utgå ifrån samt vilka aspekter som ligger till grund för dessa. Vi har valt att utgå från ett didaktiskt forskningsperspektiv. Vi anser att detta perspektiv kommer att fungera bra för att få en god bild av resultatet. Vi redogör grundligare till varför detta perspektiv är lämplig nedan.

3.2.1 Didaktiskt forskningsperspektiv

Ordet didaktik kommer från grekiskan *didaskein* eller *didakton* och betyder två saker, det som lärs ut och det som kan läras ut (Lundgren, 2017 s. 267). Inom didaktiken ställs det tre primära frågor som ska möjliggöra lärande, *vad*-, *hur*-, och *varför*-frågorna. *Vad* ska läras? *Hur* ska det läras? *Varför* ska detta läras? (Selander, 2012 s. 204). *Vad* frågan syftar till vad målet med undervisningen är och vad den ska innehålla. *Varför* frågan har att göra med varför eleverna ska lära sig vissa saker och hur man kan motivera eleverna till detta. *Hur* frågan har med undervisningens utformning att göra, svaren på de två andra frågorna tas i beaktning för att utforma undervisningen på ett så bra sätt som möjligt (Wahlström, 2018 s. 131). Vi har behandlat materialet med dessa tre didaktiska frågor, *vad*, *hur* och *varför*, för att få fram resultatet genom att använda de didaktiska frågorna som underlag när vi skapade analysfrågorna. *Vad* frågan är det specifika centrala innehållet eller kunskapskraven som eleven ska lära sig. *Hur* är uppgiften utformad för att eleven ska lära sig detta? *Varför* eleverna ska lära sig just detta är för att det finns i den svenska läroplanen LGR11. I tabell ett och tabell två (se bilagor) visar vi var de centrala innehållen eller kunskapskraven finns i läromedlet och beskriver hur det kan uppnås av eleverna.

Genom undersökningen kommer vi använda oss av de didaktiska frågorna för att besvara frågeställningarna. Vi ska koppla det centrala innehållet och kunskapskraven till de uppgifter som finns och ser över möjligheterna för eleverna att uppnå dessa, precis som lärare gör i praktiken. I vissa fall ger läromedlet rekommendationer på hur eleverna eller läraren ska arbeta med olika moment och därmed nå målen. I vissa fall är det möjligt att ändra upplägget på olika uppgifter och moment för att uppnå andra mål och testa andra förmågor och kunskaper. Vi vill se över möjligheterna med läromedlets olika uppgifter för att kunna hitta de olika sätten de kan arbetas med för att uppnå kunskapskraven och det centrala innehållet i ämnet. Detta genererar bredare möjligheter för läromedlet att nå frågeställningarna och vi har därför valt att använda oss av detta teoretiska perspektiv.

3.3 Urval

Till undersökningen har vi gjort ett urval av material för vår innehållsanalys. Vi valde att analysera *Liber svenska* för årskurs fyra, fem och sex. Vi valde att analysera både grundböckerna samt de digitala ytorna som tillhör läromedlet. Läromedlet för dessa tre årskurser innehåller tre grundböcker och tre digitala licenser. Detta läromedel valdes eftersom det är relativt nytt (skrivet 2020) samt eftersom det finns en digital yta till läromedlet, något som blir mer och mer aktuellt. Vid tiden för undersökningen blev digitala läromedel mer

attraktivt på grund av en pågående pandemi och därför var det många elever som var frånvarande från skolan, med anledning av sjukdom eller rädsla för sjukdom och kunde därmed behöva göra skoluppgifter hemifrån. Vissa skolor har dessutom haft distansundervisning för alla elever på grund av personalbrist eller smittläget på skolan.

När vi gjorde vårt urval kändes det viktigt att det fanns en digital yta för eleverna att arbeta i just på grund av den rådande situationen. Digitaliseringen tar stora kliv framåt och ur ett miljöperspektiv är det bra att eleverna arbetar på digitala enheter istället för att trycka böcker som det ska skrivas i och därmed inte kan återanvändas. Uppgifterna skickas ut till elevernas digitala enhet och läraren kan enkelt och tydligt följa vad eleverna gör och deras progression. Om eleverna är frånvarande av någon anledning finns uppgifterna där och kan göras ifrån vilken plats som helst där eleven har tillgång till en digital enhet och internetuppkoppling. Därför kändes det viktigt för oss när vi gjorde vårt urval att det skulle finnas en digital del tillhörande läromedlet.

Vi ville ha ett relativt nytt läromedel eftersom läroplanen och andra styrdokument i skolan revideras och uppdateras, därför var det viktigt för oss att ha ett läromedel som är utformat efter de senaste revideringarna. Först tänkte vi använda oss av läromedlet *ZickZack* men när vi undersökte de böckerna var de skrivna under 2012 och läroplanen har fått flera revideringar sedan dess. *ZickZack* kommer ut med reviderade upplagor detta år, 2021, men inte tillräckligt tidigt för att vi skulle hinna få del av dem till vår undersökning.

3.4 Material

I detta stycke kommer vi redogöra för vilka material vi använt oss av för att genomföra vår undersökning. Först kommer en beskrivning av vårt valda läromedel, sedan beskrivning av de centrala innehållet i ämnet svenska för årskurs 4–6 samt kunskapskraven för betyget E i slutet på årskurs 6.

3.4.1 Om läromedlet

Liber har utvecklat läromedel i mer än 120 år. Läromedlet tas fram tillsammans med forskare, författare och inspiratörer. Enligt förlaget ska deras produkter underlätta lärandet, locka till nyfikenhet och utmana läsaren (Liber, 2019 u.s.).

Förlaget beskriver *Liber svenska 4–6* som ett litteraturbaserat läromedel som består av textböcker samt digitala ytor där man kan arbeta. Materialet är uppdelat i olika kapitel och varje kapitel har ett specifikt tema, så som humor, kärlek och skräck. I textböckerna finns texterna i tryckt format och i den digitala licensen finns texterna, övningsuppgifter, extrauppgifter, skrivprojekt med uppdrag och uppgifter som är anpassade för elever som läser svenska som andraspråk.

Texterna i läromedlet kommer från kända barn- och ungdomsböcker samt andra texttyper som bland annat låttexter och intervjuer. Enligt förlaget är uppgifterna utformade efter texterna och uppgifterna sätts i meningsfulla sammanhang. I läroböckerna för årskurs fem och sex finns det även med delar som handlar om de nordiska språken och Sveriges minoritetsspråk så

som samiska och meänkieli (Liber, 2019 u.s.).

Förlaget beskriver vidare att läromedlet ska hjälpa eleverna att öva på och stärka sina förmågor att läsa, skriva, tala, samtala och lyssna med skönlitteraturen som grund. Textböckerna innehåller flera olika texter i olika genrer och olika texttyper så som artiklar, skönlitteratur, sagor, dikter, faktatexter med mera. I de digitala licenserna kan även texterna vara interaktiva och föränderliga. I den digitala delen kan man även få texten strukturerad på olika sätt, exempelvis kan du få en viss ordklass markerad i en viss färg, så som att göra alla substantiv i texten gula. Man kan också dela in orden i stavelser eller få bildstöd till ord man kanske inte riktigt förstår eller få ordet översatt till ett annat språk. Läraren kan välja att individanpassa uppgifterna för att alla elever ska få rätt nivå för elevernas förkunskaper. Det finns även mycket extramaterial om eleverna behöver större utmaningar eller träna mera.

I det digitala materialet finns ett kapitel som heter *skrivprojekt* till varje årskurs som går ut på att eleverna ska skriva texter i olika delar. För årskurs fyra är temat skräck och eleverna ska skriva en egen skräckberättelse genom att följa olika steg och instruktioner. Eleverna får tips kring hur en författare arbetar och instruktioner och ramar för sitt skrivande. Bland annat får eleverna formen för hur kapitlen ska vara. Förlaget menar att detta underlättar för eleverna att hålla en röd tråd genom arbetet. Dessutom får de hjälpfrågor som de kan använda sig av om de känner att de fastnat på någon del. Temat för årskurs fem är fantasy och för årskurs sex heter projektet *se mig!* och är ett relationsdrama som handlar om bland annat vänskap, utanförskap, avundsjuka och hämnd.

I samtliga av grundböckerna och det digitala materialet finns det kapitel som heter *Spika språket!* Förlaget beskriver att i detta kapitel arbetar man med det svenska språkets olika regler och uppbyggnad. Här kan man arbeta med grammatik på olika sätt och öva upp sina kunskaper om det svenska språket. I de digitala licenserna finns även ett kapitel som heter *kul och klurigt* som är bra för elever som är färdiga med arbetet eller som extrauppgifter för att träna på bland annat läsförståelse.

För alla årskurser finns även miniteman. Minitemana handlar om värdegrund och olika livsfrågor som berör eleverna och livet. Till minitemana finns texter, övningar och uppdrag som eleverna ska genomföra. Dessa teman är anpassade efter skolans och läroplanens värdegrund och uppdrag.

Arbetsgången för hela läromedlet är inspirerat av cirkelmodellen och APE (alla, par, enskilt), men det är upp till varje lärare hur man vill arbeta med materialet och hur man utformar uppgifter till materialet. Lärarna ges möjlighet att följa materialets inbyggda struktur eller plocka de bitar och material som fungerar för just dem och deras elevgrupp (Liber, 2019 u.s.).

3.4.2 Kursplanen i svenska

Kursplanen i svenska består av ett syfte och centralt innehåll för olika stadium, årskurs 1–3, 4–6 och 7–9. Vidare finns det kunskapskrav som eleverna ska uppnå vid slutet av årskurs 3, 6 och 9. I det centrala innehållet finns det kategorier som ska beröras. Eleverna ska arbeta med att läsa och skriva, tala, lyssna och samtala, berättande texter och sakprosatexter, språkbruk samt informationssökning och källkritik (Skolverket, 2018 s. 257ff).

Syftet med kursplanen i svenska är att eleverna ska ges förutsättningar att utveckla sina förmågor att kommunicera i tal och skrift, läsa och analysera olika texttyper för olika syften, anpassa språket så att det är lämpligt mot mottagare, syfte och sammanhang, hitta olika strukturer och följa språkliga normer samt att klara av att söka information från olika källor och kritiskt värdera dessa. Utöver dessa förmågor så ska undervisningen främja ökad säkerhet i elevernas språkkunskaper och ge stimulans så att eleverna får uttrycka sig estetiskt. Eleverna ska få en ökad förståelse för omvärlden och stärka sin identitet. Eleverna ska få möta de nordiska grannspråken och nationella minoritetsspråken (Skolverket, 2018 s. 257ff).

Kursplanen kommer användas i undersökningen för att ta reda på om det är möjligt att täcka alla delar av de centrala innehållet (som hittas i kursplanen för ämnet svenska) genom att enbart arbeta utifrån det valda läromedlet. Därmed kommer det centrala innehållet att jämföras med innehållet i läromedlet *Liber svenska*.

3.4.3 Kunskapskraven i svenska

Vi kommer i denna undersökning fokusera på det centrala innehållet för årskurs 4–6 samt kunskapskraven som ska vara uppnådda vid slutet på årskurs 6 för betyget E som är följande:

Eleven kan läsa skönlitteratur och sakprosatexter för barn och ungdomar med **flyt** genom att använda lässtrategier på ett **i huvudsak fungerande** sätt. Genom att göra **enkla, kronologiska** sammanfattningar av olika texters innehåll och kommentera centrala delar med **viss** koppling till sammanhanget visar eleven **grundläggande** läsförståelse. Dessutom kan eleven, utifrån egna erfarenheter, tolka och föra **enkla och till viss del** underbyggda resonemang om tydligt framträdande budskap i olika verk samt på ett **enkelt** sätt beskriva sin upplevelse av läsningen.

Eleven kan skriva olika slags texter med **begripligt** innehåll och **i huvudsak** fungerande struktur samt **viss** språklig variation. I texterna använder eleven grundläggande regler för stavning, skiljetecken och språkriktighet med **viss** säkerhet. De berättande texter eleven skriver innehåller **enkla** gestaltande beskrivningar och **enkel** handling. Eleven kan söka, välja ut och sammanställa information från ett **avgränsat** urval av källor och för då **enkla** resonemang om informationens användbarhet. Sammanställningarna innehåller **enkla** beskrivningar, egna formuleringar och **viss** användning av ämnesspecifika ord och begrepp. Genom att kombinera text med olika estetiska uttryck så att de samspelar på ett **i huvudsak fungerande** sätt kan eleven förstärka och levandegöra sina texters budskap. Dessutom kan eleven ge **enkla** omdömen om texters innehåll och utifrån respons bearbeta texter mot ökad tydlighet och kvalitet på ett **i huvudsak** fungerande sätt.

Eleven kan samtala om bekanta ämnen genom att ställa frågor och framföra egna åsikter på ett sätt som till **viss** del upprätthåller samtalet. Dessutom kan eleven förbereda och genomföra **enkla** muntliga redogörelser med **i huvudsak** fungerande inledning, innehåll och avslutning och **viss** anpassning till syfte och mottagare. Eleven kan ge exempel på nationella minoritetsspråk, föra

enkla resonemang om språkliga varianter inom svenskan samt ge exempel på tydligt framträdande språkliga likheter och skillnader mellan svenskan och närliggande språk (Skolverket, 2018 s. 263f).

Kunskapskraven kommer att användas i undersökningen för att se om det möjligt för eleverna att få godkänt i ämnet svenska genom att enbart arbeta utifrån läromedlet. Därmed kommer kunskapskraven för betyget E i slutet på årskurs 6 jämföras med innehållet i läromedlet *Liber svenska*.

3.5 Genomförande

Undersökningen genomfördes på ett systematiskt kvalitativt arbetssätt med hjälp av de didaktiska frågorna hur, vad och varför. Först tog vi kontakt med förlaget Liber och en av författarna till läromedlet, Anna Karlberg, och frågade om vi kunde få tillgång till hela läromedlet för att genomföra vår undersökning. Vi fick direkt de digitala licenserna och samtliga av grundböckerna skickades till oss. Därefter gjorde vi två tabeller, en där vi strukturerade upp de centrala innehållet i ämnet svenska för årskurs 4–6 och en där vi strukturerade upp kunskapskraven för betyget E i slutet på årskurs 6. När en tydlig indelning gjorts i tabellerna började materialet (läromedlet) att analyseras och undersökas för att kunna svara utefter våra frågeställningar och uppsatsens syfte. Detta gjordes genom att titta på en del av det centrala innehållet/kunskapskraven i taget och sedan leta i läromedlet vart och hur just den delen kunde uppfyllas genom att arbeta utifrån läromedlets texter och uppgifter. För analysen användes de didaktiska frågorna hur, vad och varför. Exempelvis det centrala innehållet att ”argumentera i olika samtalsituationer och beslutsprocesser” ur läroplanen och granskade därefter läromedlet tills vi hittade var och hur det kan uppnås genom arbete utefter läromedlet.

Innehållet i läromedlet fördes in i tabellerna tillhörande relevant del av centralt innehåll och/eller kunskapskrav. Om vi efter vår analys av innehållet, med användning av de didaktiska frågorna, kunde se med hjälp av det strukturella schemat, tabellerna, att läromedlet uppfyllde kraven markerades rutan grön och om vi ansåg att de centrala innehållet/kunskapskravet ej uppfylldes markerades rutan röd. Detta gjorde det väldigt överskådligt och enkelt att se till vilken grad läromedlet täcker delarna i det centrala innehållet och om det är möjligt att få godkänt i ämnet svenska i årskurs sex genom att enbart arbeta utifrån läromedlets grundböcker och digitala ytor. Därefter undersökte vi noggrant tabellerna och skrev en sammanfattning och ett resultat där vi redogjorde för hur läromedlet gjorde det möjligt att uppnå kraven som finns till ämnet.

4. Resultat

I resultatdelen kommer vi redovisa för resultatet av vår undersökning. Först kommer kopplingen mellan läromedlet och det centrala innehållet i ämnet svenska för årskurs 4–6 och därefter kopplas läromedlet till kunskapskraven för betyget E i årskurs 6.

Genom tabellerna i bilaga 1 och 2 kan vi överskådligt se att alla delar av de centrala innehållen och kunskapskraven kan uppfyllas genom att arbeta efter läromedlet. Nedan kommer vi redogöra för hur kraven uppfylls men för mer utförlig beskrivning vart i läromedlet detta kan hittas hänvisas till tabellerna som finns som bilagor.

4.1 Läromedlet kopplat till centralt innehåll

Det centrala innehållet för ämnet svenska kan delas in i kategorierna *läsa och skriva, tala lyssna och samtala, berättande texter och sakprosatexter, språkbruk* samt *informationssökning och källkritik*. Dessa kommer vi använda oss av när vi redovisar resultatet.

4.1.1 Läsa och skriva

Denna del av det centrala innehållet kan uppfyllas genom att arbeta efter läromedlet. I läromedlet finns det flera olika typer av texter som eleverna ska läsa och förstå. Förståelsen testas exempelvis genom läsförståelsefrågor och diskussioner kring texter och genom att läsa både på digitala enheter och i tryckta böcker övar eleverna upp olika typer av lässtrategier. Till texterna finns det frågor som eleverna ska reflektera över som även de övar upp förståelsen av texten, både tydliga budskap men även sånt som står skrivet mellan raderna.

Arbetsgången i läromedlet är inspirerat av cirkelmodellen och därför får eleverna efter att läst och lärt sig om olika texttyper själva skriva den typen av text. Detta medför att eleverna får strategier att skriva olika typer av texter med olika innehåll, språkliga drag och uppbyggnader. Exempel på olika texttyper som eleverna ska skriva är argumenterande text, beskrivande text samt berättande text. I textarbetet får eleverna också möjlighet att både ta emot och ge respons till andra. Efter feedback kan eleverna även bearbeta sin text för att förbättra och utveckla sitt arbete. Genom att läsa och skriva flera olika texter lär eleverna sig också kring språkets uppbyggnad. Det finns också kapitel och övningsuppgifter som heter *spika språket* som handlar om just språkets struktur, uppbyggnad och regler. Genom att som lärare variera hur texterna skrivs, både digitalt och analogt blir även den delen av de centrala innehållet uppfyllt.

Eleverna uppmanas att alltid anteckna ord, meningar eller företeelser som de inte förstår för att sedan ta reda på det genom olika källor. Källorna kan vara ordböcker, internet eller att fråga en vän. Det finns även uppgifter i läromedlet som handlar om att använda uppslagsverk på internet för att ta reda på information.

4.1.2 Tala, lyssna och samtala

Även denna del av det centrala innehållet kan uppnås genom att arbeta efter läromedlet. Det finns stora delar i läromedlet som handlar om konsten att argumentera i olika situationer. Det finns även övningar där eleverna ska öva på att själva argumentera, både skriftligt och muntligt. Det finns även texter kring och uppgifter att göra en muntlig presentation och anpassa denna efter sin tänkta mottagare. Här lär sig eleverna att anpassa materialet och presentationen innehållsmässigt och språkligt. Eleverna får även använda sig av olika hjälpmedel så som stödord, bilder eller en PowerPoint samt hur man använder sitt kroppsspråk och på vilket sätt det kan påverka en presentation.

4.1.3 Berättande texter och sakprosatexter

Likt de föregående delarna täcks även dessa delar av det centrala innehållet genom användandet av läromedlet. Berättande texter får stort utrymme i läromedlet men det finns flera typer av texter som eleverna arbetar med. Texterna är varierande och från olika delar av världen och tidsepoker. Texterna belyser olika problem, livsfrågor, identiteter med mera. Till varje årskurs finns även *miniteman* där eleverna får möjlighet att reflektera kring olika livs- och värdegrundsfrågor om exempelvis döden, att känna sig annorlunda och jämlikhet.

Till årskurserna finns det också skrivprojekt där elever själva ska få skriva berättande texter på olika teman i de olika årskurserna. I skrivprojektet får eleverna tydliga steg-för-steg-instruktioner för att inte fastna eller ta på sig för mycket på en gång. Texterna eleverna ska skriva är uppdelade i kapitel som bland annat innehåller att skapa en omtyckt huvudperson, att presentera en intrig, skapa en dialog, beskriva miljön med mera. Förutom att eleverna själva får skriva texter finns det även många texter att läsa och diskutera i grundböckernas texter. Till dessa kan eleven även svara på frågor och göra uppgifter för att visa sin förståelse och kunskap.

Läromedlet är litteraturbaserat och innehållet utdrag ut verk från flera betydelsefulla författare så om Sören Olsson, Anders Jacobsson, Astrid Lindgren, Monica Zak och Aisopos. Författarna nämns inte speciellt mycket i läromedlet men när man arbetar med texterna kan man diskutera och prata om dessa.

Som nämnt tidigare finns det flera olika typer av texter i läromedlet och genom att eleverna arbetar med dessa och skriver egna lär de sig om texttypens struktur, innehåll och uppbyggnad. Till samtliga av årskurserna finns ett kapitel som heter *olika texttyper* som handlar om just det. I det kapitlet kan man bland annat hitta beskrivande-, instruerande- och argumenterande text.

Eftersom texterna finns i den digitala licensen kombinerar de ofta texten med något mer, så som bilder eller ljud. Det finns kapitel som handlar om nätet där eleverna får lära sig om texter i bland annat chattar och datorspel. Texterna speglar elevernas fritid och här tas det upp och resoneras kring vilket språk som är lämpligt att använda i sin kommunikation på dessa plattformar. I en annan uppgift i samma kapitel kommer eleverna i kontakt med en vlogg som de ska arbeta med på olika sätt.

4.1.4 Språkbruk

Nästa del av det centrala innehållet är språkbruk och även dessa delar kan uppnås genom att arbeta utifrån läromedlet. Dessa delar uppnås exempelvis genom att i skrivprojekten för samtliga årskurser ska eleverna skriva en tankekarta för att kunna titta på under skrivandets gång. När eleverna läser texter uppmanas de även att anteckna stödord eller liknande för att komma ihåg vad de läst. Till elevernas redovisningar och muntliga presentationer är det en strategi att ha stödord för att komma ihåg vad de vill säga med sin presentation och för att inte glömma bort viktiga delar.

Genom att läsa och skriva många olika typer av texter får eleverna ett utökat ordförråd och kan använda ord för att uttrycka känslor, kunskaper och åsikter. De får även en förståelse för ords och begrepps olika nyanser och värdeladdningar. Att språket varierar beroende på syfte och mottagare finns med i flera delar av läromedlet. Exempelvis i kapitlet *nätet* för årskurs sex får eleverna läsa och öva på att skriva informella texter, så som sms eller chattar och även jämföra hur språket kan vara annorlunda i en informell text jämfört med en formell text. I detta kapitel får eleverna även lära sig om ansvarsfullt agerande vid kommunikation i digitala och andra medier.

I läromedlet finns delar som handlar om de nordiska språken samt dialekter och minoritetsspråken i Sverige. Eleverna kan bland annat jämföra en text som är skriven både på danska, norska och svenska för att hitta likheter och skillnader. Det finns även en video där man kan lyssna på hur olika dialekter låter runt om i Sverige.

4.1.5 Informationssökning och källkritik

Den sista delen av de centrala innehållet handlar om informationssökning och källkritik. Genom att arbeta utifrån läromedlet kan även dessa uppfyllas. Eleverna uppmuntras genom hela läromedlet att ta reda på saker/ord som de inte förstår. Detta kan de göra med olika strategier så som att slå upp i ordbok, använda internet eller fråga någon som vet. Exempel på uppgifter är när eleverna ska söka upp ordspråk och dess mening. Eleverna ska även genomföra en intervju för att samla kunskap och sedan skriva en artikel som innehåller intervjun. Informationssökning sker också när eleverna ska skriva andra typer av texter men kanske inte har all kunskap i förväg.

Det finns även delar i läromedlet som handlar om källkritik och vart vi får vår information från. I kapitlet *vad litar du på?* får eleverna jämföra källor och diskutera dess trovärdighet. Det finns även övningsuppgifter som eleverna kan göra som handlar om just källkritik.

4.2 Läromedlet kopplat till kunskapskraven för E i åk. 6

Genom att följa läromedlet kan även alla delar av kunskapskraven för betyget E i slutet på årskurs 6 uppnås. Det centrala innehållet handlar om vad undervisningen ska innehålla medan kunskapskraven handlar om vad eleverna ska ha för förmågor och kunna.

Arbetet med läromedlet låter eleverna öva upp sina förmågor och kunskaper kring samtliga av kunskapskraven. Exempelvis får eleverna läsa och resonera kring flera olika typer av texter och hitta strategier för läsning och läsförståelse. Genom att skriva och läsa får eleverna även öva på olika texters struktur, uppbyggnad och typiska ord/begrepp för texttypen. Eleverna får även öva på och sammanfatta samt återberätta innehåll. Dessutom ger läromedlet eleverna möjligheter att resonera och lyfta fram sina budskap och åsikter både muntligt och skriftligt.

I skrivprojekten till läromedlet får eleverna ta sig an en större skrivuppgift med berättande texter och skriva en egen handling med dialoger, personbeskrivningar, gestaltande beskrivningar med mera. Under skrivandets gång ska eleverna kunna bearbeta texten efter respons från lärare eller klasskamrat.

Eleverna övar även upp sin förmåga att söka information och tänka källkritiskt. De ska föra resonemang kring källors tillförlitlighet och veta hur man kontrollerar olika typer av information och källor. Dessutom ska eleverna kunna sammanställa information och redovisa denna, både muntligt och skriftligt. Eleverna ska kunna planera och genomföra muntliga redovisningar och anpassa innehållet och språket till olika typer av mottagare. Här behöver eleverna även kombinera text med andra estetiska uttryck så som bilder eller ljud.

Genom att arbeta med läromedlet får eleverna även kunskaper om Sveriges minoritetsspråk, så som samiska och meänkieli. Dessutom får eleverna lära sin om de nordiska språken och deras likheter och skillnader. Även olika dialektala skillnader runt om i Sverige får eleverna kunskaper om genom att arbeta utefter läromedlet.

4.3 Analys av resultat

Genom vår undersökning har vi kommit fram till att det är möjligt att nå alla kunskapskriterier för betyget E i årskurs 6 genom att arbeta utifrån läromedlet *Liber svenska* för årskurs fyra, fem och sex. Det är även möjligt att uppnå alla delar av det centrala innehållet i ämnet svenska för årskurs 4–6. Det krävs dock att läraren anpassar och utformar uppgifterna på lite olika sätt för att det ska vara möjligt. Exempelvis behöver läraren kombinera att eleverna ska skriva för hand och med hjälp av digitala verktyg, alltså både digitalt och analogt. Ett annat exempel är att eleverna uppmanas att ta reda på ord de inte förstår, då krävs det att läraren låter eleverna kombinera olika metoder, så som att använda en ordbok eller använda olika typer av källor på internet.

Det handlar alltså om ett stort ansvar för läraren att hålla koll på hur eleverna arbetat för att kunna se till att alla delar i de centrala innehållet för årskurserna 4–6 följs och uppfylls. Materialet ger eleverna möjlighet att uppnå allt men eftersom lärare har stor frihet i hur de vill lägga upp arbetet måste de aktivt se till att arbetet varierar och ge eleverna olika strategier för att ta sin an uppgifter och eventuella svårigheter. Viktigt att tänka på här är att läromedlet samlar allting som eleverna gör i läromedlet i ett resultat men det är viktigt att läraren är noggrann och engagerad i allt som eleverna gör så att bedömningen blir så bra och korrekt som möjligt.

Eftersom alla uppgifter och fördjupningar finns på de digitala licenserna räcker det alltså inte att endast använda sig av grundboken, utan de digitala licenserna för årskurserna måste inkluderas för att eleverna ska kunna uppnå alla kunskapskrav och täcka samtliga delar av det centrala innehållet. I de digitala delarna finns även alla texter, så grundböckerna kan uteslutas men ge samma resultat. Grundböckerna är bra för elever som vill eller behöver läsa på tryckt material istället för via en skärm, men eftersom alla texter även finns i de digitala delarna kan den uteslutas helt, alternativt endas köpa in ett fåtal exemplar till de elever som vill/behöver ha texten i bokform.

5. Diskussion

I detta kapitel kommer vi att diskutera slutsatserna som vi kommit fram till i resultatkapitlet. Slutsatserna kommer att diskuteras i relation till bakgrunden, den tidigare forskningen vi valt i

denna uppsats, vår valda teori och samt den pedagogiska praktiken. Diskussionen är förankrad i våra frågeställningar. Eftersom den första frågeställningen uppfylls så uteblir den sista frågeställningen, detta gör att diskussionen kopplas ihop främst med den första frågeställningen.

5.1 Diskussion i relation till bakgrunden

Selander (2018 s. 249) beskriver att läromedlen har utvecklats över åren och att synen på kunskap har förändrats. Vi som genomför denna undersökning kan själva relatera till vår egen skolgång på mellanstadiet då det inte fanns digitala läromedel eller knappt en stationär dator i varje klassrum. Det fanns däremot läromedel i bokform, oftast bestående av en textbok och en arbetsbok. Det som dock fortfarande är lika aktuellt är att läromedel ska förmedla fakta och främja möjligheten att uppnå kunskapskraven. Vi arbetade med läromedel och lyckades uppnå kunskapskraven och detta är även möjligt med detta läromedel. Undersökningen visar att genom att arbeta med detta material så är det möjligt att uppnå alla centrala innehåll och kunskapskrav.

Idag finns det ingen statlig kommitté som granskar läromedel som det fanns tidigare (Ekvall, 2001, del 3 s. 92). Vårt resultat visar att det finns möjlighet för argumentation kring om det är nödvändigt eller inte då detta läromedel uppfyller Skolverkets centrala innehåll och kunskapskrav. Samhället förändras i en sådan takt att läromedel har en kort livslängd innan de blir inaktuella och byts ut. Läromedlen är beroende av att de har ett gott rykte för att bli köpta och därmed krävs det att de upprätthåller en viss standard. Utan ett gott rykte och en god standard kommer inte läromedlen att ge tillräckligt god ekonomisk vinning för läromedelsförlagen. Riktlinjerna som tillkom av kommittén för läromedelsgranskning i slutet på 1800-talet talade om för läromedelsförfattarna att läroböckerna skulle matcha normalplanen (Ekvall, 2001, del 3 s. 92). Idag existerar inte kommittén för läromedelsgranskning och därmed inte de riktlinjer som var gällande på den tiden men detta är inget hinder för att läromedlen ska matcha styrdokumentet. Vår undersökning visar på åtminstone ett fall av att kommittén inte behövs för att undersöka läromedlets möjlighet till måluppfyllelse. Dock skulle fler undersökningar behöva göras för att få en större helhetsbild över hur fler läromedel når upp till kraven som finns via kunskapskrav och kursplan i läroplanen för grundskolan.

Resultatet för denna undersökning visar att läromedlet vi granskat överensstämmer med skolans läro- och kursplaner. Vår undersökning visar att lärarna som i rapporten från Skolverket (2006) ansåg att om de följer läromedlet i undervisningen kommer eleverna ges möjlighet att nå målen, kan fortsätta med det. Genom att följa läromedlet vi har granskat med de anvisningar och variationer som ges, kommer undervisningen att hålla en tillräckligt god kvalitet för att matcha skolans styrdokument. Vi anser att höga förväntningar på läromedelstillverkarna och således läromedlen leder till en högre standard på läromedlen. Läromedelsförlagen i sin tur är beroende av att de köps in av skolor för att tjäna pengar. Då många lärare använder sig av läromedel kan vi se att marknaden för läromedel är så pass konkurrenskraftig att läromedlens standard är relativt hög.

Läromedlet vi har granskat är specifikt riktat mot svenskundervisning och är uppdelad i olika årskurser och finns således för olika åldrar och kunskapsnivåer. Läromedlet är aktuellt och riktat mot kursplanen. Läromedlet ligger i linje med de kunskapstraditionerna och tankar vi

har kring lärande i samhället just nu. Dagens läromedel är även alltmer digitaliserade och den digitala utvecklingen tar större plats även i skolans värld. Samhällets teknologiska framsteg har utvecklats väldigt snabbt under väldigt kort tid och utvecklas fortfarande konstant i rask takt. Dessutom är digitalisering en del som ska beröras och arbetas med enligt skolans styrdokument.

5.2 Diskussion i relation till tidigare forskning

I läromedlet finns det litteratur som är baserad på äldre berättelser, moderna berättelser och fiktiva berättelser. Eleverna läser enskilt men det finns uppgifter av varierande karaktär. Eleverna ska arbeta enskilt, i par eller mindre grupper och i helklass. Dahl (2015 s. 114) beskriver hur läromedel i Sverige är utformat likt läromedlet vi har undersökt för att variationen ska främja lärande och ge möjlighet att uppnå målen. Vi konstaterar att upplägget på läromedlet är tillräckligt varierande för att möta alla de mål som eleven förväntas nå för att få betyget E i slutet på åk 6.

I *Liber svenska* finns det både fysiska böcker och digitala licenser för varje årskurs på mellanstadiet. De fysiska böckerna är enbart textböcker med alla olika texter och uppgifterna som finns till hittas och utförs i den digitala delen. Samtliga texter finns även i den digitala licensen. Att läromedlet ser ut på detta sätt gör att det är varierande för eleverna och de blir inte lika låsta av behovet att behöva ha en digital enhet för att kunna läsa texterna. Skolverkets (2018) sammanställning av internationell forskning visar på att det är viktigt för elever att inte enbart läsa på en skärm för att gynna deras läsförståelse och att det i detta läromedel finns möjligheter att läsa texter både i bok och på skärm visar att det är anpassat för elevens bästa för att främja lärandet. Rapporten från Skolverket visar att det är lättare att bibehålla fokus för individer när de läser på papper än när de läser från en skärm. Detta kan leda till att ifall eleverna sitter för mycket med den digitala boken under en lektion, kan de snabbt bli trötta och tappa koncentrationen. Detta medför att valmöjligheten för läsning i vanlig bok är mycket viktig på samma sätt som att undervisningen ska vara varierande är viktigt. Vi anser att läromedlet är utformat på ett sätt som gör att eleverna ges möjlighet att hålla fokus på ett bra sätt, detta leder i sin tur till att eleverna har en större chans att uppnå målen. Läromedlet har den variationen som krävs för att gynna eleverna.

Steiners (2015) amerikanska läromedelsforskning visar att läromedel är en stor del av lärandeprocessen för eleverna förutsatt att läromedlen följer det nationella målen och kunskapskraven. Detta läromedel, *Liber svenska*, följer den svenska aktuella läroplanen, LGR11, och en slutsats som kan dras till detta är att det är gynnsamt för elevernas lärandeprocess samt att detta sedan kan visa sig i standardiserade prov. I själva läromedlet finns det inga utpräglade diagnoser eller prov men eleverna får många chanser att visa och använda sin nya och befintliga kunskap i form av skrivuppgifter, övningsuppgifter, läsförståelsefrågor med mera.

Skolverkets (2016, u.s.) forskning kring elevernas tendens att koppla läromedel till kursplanens kunskapskrav och förbise lärarens målbild på grund av otydlighet eller att de har svårt att konkret visualisera målet, gör läromedlets roll mycket viktig. Ifall läromedlet då inte uppfyller alla kunskapskrav så finns det en risk att eleverna inte uppnår dessa. Vi anser att läromedlet behöver utgå ifrån det centrala innehållet och kunskapskrav för att uppfylla syftet med ämnet, likt det läromedlet vi har granskat.

5.3 Diskussion i relation till det teoretiska perspektivet

Det didaktiska forskningsperspektivet och de tre didaktiska frågorna, hur, vad och varför, vi har använt oss har gjort att resultatet blivit tydligare. Genom att utgå från frågorna och göra tabeller vill vi att alla ska ha möjlighet att följa hur vi tänkt när vi kopplar det centrala innehållet och kunskapskraven till specifika platser i läromedlet. Vi valde även detta perspektiv för att det är lämpligt för denna undersökning, läromedel finns till för att lära ut och främja lärande och det är det som vi undersökt.

Vi har använt detta perspektiv för att titta på innehållet i läromedlet och se ifall uppgifterna kan utföras och leda till att eleverna kan nå målen i ämnet. Det ingår i vår framtida roll som lärare att tolka innehåll i kursplanen, läromedel och övriga dokument. Vi har även här redogjort för vad vi kommit fram till i tabellernas högra kolumner där vi hänvisar till de uppgifter vi ser ger möjlighet för eleverna att uppnå de centrala innehållen och kunskapskraven.

5.4 Läromedlet och den pedagogiska praktiken

Vad denna undersökning har att bidra med till den pedagogiska verkligheten är att lärare som känner sig osäkra kring olika läromedel kan ta del av informationen vi har samlat och resultatet vi har kommit fram till för att därefter enklare kunna välja läromedel. Lärare anser i väldigt hög grad att läromedel är viktigt, dels viktigt för läraren själv, dels för eleverna. Läromedlen kan även vara viktiga för exempelvis obehöriga lärare som förlitar sig på dessa till stor del men även nyexaminerade lärare som behöver det stödet som läromedel ger i form av exempelvis struktur, övningsuppgifter och texter som är anpassade för årskursen.

Läromedel är och kommer förbli en stor del av undervisningen och det gäller att läromedlen utvecklas i takt med samhället och aktuell forskning kring hur lärande främjas. Vi ser att det finns stora möjligheter för läromedelsförlagen att utvecklas, då det mesta ligger digitalt numera och efterfrågan på digitala läromedel ökar. Att som lärare kunna köpa nya elevlicenser med uppdaterat innehåll inför varje läsår är betydligt lättare än att behöva köpa en ny uppsättning läroböcker för att innehållet inte längre är relevant eller känns inaktuellt. Så länge textboken inte kräver uppdatering så kan eleverna ha ett fungerande och uppdaterat läromedel hela tiden med användningen av *Liber svenska* som vi analyserat. Det känns som att detta är vägen att gå för de olika läromedelsförlagen, att gå mot digitala läromedel och ständigt försöka förbättra och utveckla dessa med åren. Även ur ett miljöperspektiv är digitala läromedel vinnande, då man inte behöver trycka nytt material för varje elev, som man behöver göra med böcker som eleverna skriver och gör uppgifter i. Hållbarhet är ett viktigt mål i skolan och miljötänkandet blir alltmer synligt, både hos skolornas huvudmän, lärare och eleverna själva.

För elevernas del så finns det flera möjligheter med användningen av detta läromedel. De kan till exempel arbeta hemifrån ifall de behöver vara hemma av någon anledning och de kan även med enkelhet följa de olika böckerna. På så sätt behöver inte eleverna hamna efter de övriga i klassen, utan de kan med enkelhet arbeta hemifrån med hjälp av en digital enhet och internetuppkoppling. Vi anser även att det är bra att texterna finns i fysisk form för de elever

som upplever det svårt att läsa på en skärm, det är även bra med variation då läsning på olika medier kräver olika typer av strategier som eleverna kan utveckla.

Speciellt i tiden för undersökningen, då vi befann oss i en global pandemi, har vikten av att kunna arbeta hemifrån vuxit då många elever varit frånvarande under längre perioder än vanligt. Det är viktigt att eleverna inte halkar efter för mycket i skolarbetet då det kan bli tufft att ta ikapp och jobbigt för eleverna att känna att de ligger efter sina klasskamrater.

6. Avslutning

I vår undersökning och skrivandet av denna uppsats har vi besvarat våra frågeställningar och syftet med uppsatsen. Det är alltså möjligt att uppnå betyget E i slutet på årskurs sex samt täcka samtliga delar av det centrala innehållet för årskurs 4–6 genom att arbeta utefter läromedlet *Liber svenska* för årskurs fyra, fem och sex. Vår sista frågeställning utgår eftersom det inte var någon del som saknades och därmed behövde kompletteras med annat material.

I och med rapporten skapad av Lärarnas Riksförbund (2014 s.3ff) där det står att lärarna upplever att de inte har tid att kvalitetsgranska, värdera eller välja läromedel anser vi att denna undersökning kan hjälpa till. Vi känner till det stora ansvaret lärarna har och håller med om att arbetsbelastningen är stor. Vi tycker att denna undersökning kan hjälpa lärare med att ge svaren på våra frågeställningar i relation till läromedlet. De frågeställningar vi har anser vi vara viktig information för lärare när de väljer läromedel. Som nämnt tidigare skulle dock fler undersökningar behöva göras för att granska fler läromedel då alla inte använder sig av samma.

Vidare forskning för ämnet som vore intressant är att undersöka hur lärare gör när de väljer läromedel trots tidsbrist och till vilken grad de själva granskar läromedlen som de använder sig av samt hur de går till väga när de gör det.

7. Referenser

- Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (2., [rev.] uppl.) Malmö: Liber.
- Dahl, C. (2015). *Litteraturstudiets legitimeringar - Analys av skrift och bild i fem läromedel i svenska för gymnasieskolan*. Göteborgs universitet.
- Ekvall, U. (2001). *Formativt, figurativt, operativt i läroböcker för barn: hur syn på kunskap och kunskapsutveckling påverkat naturkunskapsböckernas innehåll, språk och struktur. D.3, Utvecklingen under 1900-talet*. Lund: Univ. Institutionen för nordiska språk.
- Elo, S. Kyngäs, H. (2007). The qualitative content analysis process. *Journal of Advanced Nursing*. University of Oulu, Finland https://onlinelibrary-wiley-com.ep.bib.mdh.se/doi/pdfdirect/10.1111/j.1365-2648.2007.04569.x?fbclid=IwAR1TlczrMJ5zqjxu90AAEXp_1YdEr6WKeIFZ1_-HVhRtz1HL2D9icvy4WXM
- Johnsson Harrie, A. (2009). *Staten och läromedlen: en studie av den svenska statliga förhandsgranskningen av läromedel 1938-1991*. Diss. Linköping : Linköpings universitet, 2009. Linköping. <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:217963/FULLTEXT02>
- Juhlin Svensson, Ann-Christine, 2000: *Nya redskap för lärande. Studier av lärares val och användning av läromedel i gymnasieskolan*. Stockholm: HLS Förlag.
- Liber Läromedel & Kurslitteratur. (2019). <https://www.liber.se/>
- Lundgren, U. (red.) (2017). *Läroplansteori och didaktik*. I Lundgren, U. Säljö, R & Liberg, C. *Lärande, skola, bildning*. (Fjärde utgåvan, reviderad). Stockholm: Natur & Kultur.
- Lärarnas riksförbund (2014) *Lärarna om läromedlen. En undersökning om läromedlens kvalitet och lärarnas tillgång på läromedel*. <https://mb.cision.com/Main/2140/9683303/314455.pdf>
- Selander, S. (2018) En tradition av läroböcker – tills nu. I Insulander, E. & Selander, S. (red.) (2018). *Att bli lärare*. (Första upplagan). Stockholm: Liber.
- Silverman, D. (2000). *Handbook of qualitative research*. Thousand Oaks, CA: Sage.

Singer Trakhman, L., & Alexander, P. (2017). *Reading on Paper and Digitally: What the Past Decades of Empirical Research Reveal*. ResearchGate.

Skolverket (2006). *Läromedlens roll i undervisningen grundskollärares val, användning och bedömning av läromedel i bild, engelska och samhällskunskap*. Stockholm: Skolverket.

Skolverket (2016). *Läromedlen styr hur kunskapsmålen kommuniceras*.
https://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning-och-utvarderingar/artiklar-om-forskning/laromedlen-styr-hur-kunskapsmalen-kommuniceras?fbclid=IwAR1IqHKS9gXJ3BIKcJ_TKjsb_IEZzKCXCRnW5F-QBSNrj6m2DcY-RjqfQjI

Skolverket (2018) *Tryckta texter ger bättre läsförståelse*.
<https://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning-och-utvarderingar/artiklar-om-forskning/tryckta-texter-ger-battre-lasforstaelse>

Steiner, D. (2017). *Curriculum Research: What We Know and Where We Need to Go*. Standardswork.

Wahlström, N. (2016). *Läroplansteori och didaktik*. (Andra upplagan). Malmö: Gleerup Utbildning AB.

Yin, R.K. (2013). *Kvalitativ forskning från start till mål*. (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur.

8. Bilagor

Bilaga 1.

Läromedlet kopplat till centralt innehåll

Centralt innehåll i svenska åk. 4–6	Liber svenska 4, 5 & 6
Lässtrategier för att förstå och tolka texter från olika medier samt för att urskilja texters budskap, både de uttalade och sådant som står mellan raderna.	Ja, genom att det finns olika typer av texter i samtliga grundböcker och på de digitala licenserna utvecklar eleverna strategier för att läsa olika typer av texter. Dessutom krävs en typ av strategi för att läsa texter på tryckt papper (böckerna) och en annan strategi att läsa på dator/Ipad. Detta är möjligt att uppnå eftersom läromedlet innehåller båda tryckta böcker och digitala delar. Efter och under läsning av texterna finns även frågor att reflektera över som handlar om textens budskap och övar förmågan att läsa mellan raderna exempelvis "Vad tror du författaren menar med 'Nu har hennes värsta mardröm blivit verklighet'?" (grundbok åk4 s.127) eller "Vad är konstigt eller läskigt med telefonsamtalet som Eira får?" (åk4 s.119).
Strategier för att skriva olika typer av texter med anpassning till deras typiska uppbyggnad och språkliga drag. Skapande av texter där ord, bild och ljud samspelar, såväl med som utan digitala verktyg.	I flera av kapitlen finns det i det digitala läromedlet uppgifter som är kopplade till olika texttyper, eftersom arbetssättet är inspirerat av cirkelmodellen. Här får man först läsa olika typer av texter, lära sig om deras uppbyggnad och struktur, svara på frågor om texttypen och senare även med hjälp av strategierna skriva sina egna texter. I de digitala licenserna finns det uppgifter där eleverna ska redogöra vad vissa begrepp betyder samt att stärka förståelsen för begreppen med en bild.
Olika sätt att bearbeta egna och gemensamma texter till innehåll och form. Hur man ger och tar emot respons på texter.	I skrivprojekten får eleverna feedback från läraren eller annan person efter varje kapitel och därefter bearbeta sin text. Till

	<p>vissa kapitel är kamratrespons en del av arbetet, där man både får ge och ta emot respons på text och därefter bearbeta utefter given respons. Exempel på detta är i digitala licensen i samtliga av de analyserade årskurserna där man ska skriva en instruerande text och be en klasskamrat om kamratrespons för att se om instruktionerna är tydliga eller kan missuppfattas. Efter kamratbedömningen kan texten bearbetas innan den slutgiltiga produkten lämnas in.</p>
<p>Handstil samt att skriva, disponera och redigera texter för hand och med hjälp av digitala verktyg.</p>	<p>I materialet finns det flera uppgifter att skriva texter samt redigera dessa efter respons. Exempelvis de olika skrivprojekten som finns för samtliga årskurser. Det är upp till läraren och eleven att välja var och hur texterna skrivs, så genom att variera mellan att skriva för hand och med hjälp av digitala verktyg blir båda delarna tillgodosedda.</p>
<p>Språkets struktur med meningsbyggnad, huvudsatser, bisatser, stavningsregler, skiljetecken, ords böjningsformer och ordklasser. Textuppbyggnad med hjälp av sambandsord.</p>	<p>I samtliga av de analyserade grundböckerna och de digitala ytorna finns kapitel som heter <i>spika språket</i> som handlar om språkets struktur, uppbyggnad och regler. Eleverna kan i grundböckerna läsa om det och i digitala ytan finns även tillhörande övningsuppgifter. I den digitala licensen kan man även arrangera texterna utefter olika delar. Exempelvis kan man få alla substantiv (ordklasser) i texten gulfärgade eller orden uppdelade i stavelser. I grundboken för årskurs 5 (s.225 & s.229) finns också sambandsorden i texterna markerade.</p>
<p>Hur man använder ordböcker och digitala verktyg för stavning och ordförståelse.</p>	<p>Eleverna uppmanas att alltid anteckna ned ord, meningar eller företeelser som de inte förstår för att ha möjlighet att fråga en annan källa (ordbok, internet, fråga en vän eller liknande). Vissa uppgifter är även utformade så att de ska använda sig av uppslagsverk på internet. I den digitala licensen för åk 6 ska de i</p>

	<p>kapitel 1 använda sig av Wikipedia för att hitta information om katter, de ska även granska källan. I digitala licensen för åk 4 så visas det hur ordspråk definieras genom att länka till nationalencyklopedin.</p>
<p>Att argumentera i olika samtalssituationer och beslutsprocesser.</p>	<p>I grundboken för årskurs 6 (s.196ff) finns ett större kapitel som handlar om argument och kunskapen att argumentera i olika situationer. I grundboken för årskurs 5 (s.200) finns lite information om argumentation. I den digitala ytan för årskurs 6 finns även flera uppgifter kopplade till ämnet där eleverna kan öva, både skriftligt och muntligt.</p>
<p>Muntliga presentationer och muntligt berättande för olika mottagare, om ämnen hämtade från vardag och skola. Stödord, bilder, digitala medier och verktyg samt andra hjälpmedel för att planera och genomföra en muntlig presentation. Hur gester och kroppsspråk kan påverka en presentation.</p>	<p>I den digitala licensen för årskurs 6 finns ett kapitel som heter <i>lyssna, tala och samtala</i>. Där finns det fakta och texter kring att hålla muntliga presentationer och vad man kan behöva tänka på. I slutet av kapitlet finns det en uppgift att göra en muntlig redovisning med hjälpmedel (bildspel, PowerPoint eller liknande). Man behöver även här anpassa sin presentation utefter vem/vilka man ska hålla den för. Man använder ett visst språk/information om man ska redovisa för yngre elever och kanske ett helt annat om redovisningen ska hållas för föräldrar. Eleverna får hjälp med stödstrukturer för att planera sin muntliga redovisning och tips på olika inledningar och avslutningar.</p>
<p>Berättande texter och poetiska texter för barn och unga från olika tider, från Sverige, Norden och övriga världen. Texter i form av skönlitteratur, lyrik, dramatik, sagor och myter som belyser människors villkor och identitets- och livsfrågor.</p>	<p>I samtliga årskurser finns det olika typer av texter från olika delar av världen. Texterna speglar olika människor. Det finns dessutom i varje årskurs <i>miniteman</i> där eleverna får möjlighet att reflektera kring olika livs- och värdegrundsfrågor om exempelvis döden, att känna sig annorlunda och jämlikhet.</p>

<p>Berättande texters budskap, språkliga drag och typiska uppbyggnad med parallellhandling och tillbakablickar, miljö- och personbeskrivningar samt dialoger.</p>	<p>I de digitala licenserna för årskurs 4, 6 och 6 finns skrivprojekt som handlar om att eleverna själva ska få skriva berättande texter på olika teman i de olika årskurserna. I skrivprojektet får eleverna tydliga steg-för-steg-instruktioner för att inte fastna eller ta på sig för mycket på en gång. Texterna eleverna ska skriva är uppdelade i kapitel som bland annat innehåller att skapa en omtyckt huvudperson, att presentera en intrig, skapa en dialog, beskriva miljön med mera. Förutom att eleverna själva får skriva texter finns det även många texter att läsa och diskutera i grundböckernas texter. Till dessa kan eleven även svara på frågor och göra uppgifter för att visa sin förståelse och kunskap.</p>
<p>Några skönlitterärt betydelsefulla barn- och ungdomsboksförfattare och deras verk.</p>	<p>I den digitala licensen för årskurs 5 finns det information om fabeldiktaren Aisopos och två av hans fabler i det första kapitlet. Hans verk finns också med i kapitlet som eleverna ska läsa. Det finns flertalet skönlitterära verk med i läromedlet. Det finns enbart ett par ställen där författaren tas upp. Monica Zak, författaren till Alex Dogboy nämns. Där får man också läsa ett utdrag ur verket. Även Aisopos som nämndes ovan finns det information om.</p>
<p>Beskrivande, förklarande, instruerande och argumenterande texter, till exempel faktatexter, arbetsbeskrivningar, reklam och insändare. Texternas innehåll, uppbyggnad och typiska språkliga drag.</p>	<p>I flera av kapitlen finns det i det digitala läromedlet uppgifter som är kopplade till olika texttyper, eftersom arbetssättet är inspirerat av cirkelmodellen. Här får man först läsa olika typer av texter, lära sig om deras uppbyggnad och struktur, svara på frågor om texttypen och senare även med hjälp av strategierna skriva sina egna texter. I grundböckerna finns också olika typer av texter som eleverna kan läsa och diskutera, i de digitala licenserna finns även frågor till dessa. I grundboken för årskurs 6 finns exempelvis förklarande text på s.13 och faktatext på s.32. Det finns dessutom ett</p>

	<p>helt kapitel i både grundbok 4, 5 och 6 som heter <i>olika texttyper</i> där eleverna får lära sin mer om olika texttyper så som beskrivande-, berättande-, förklarande-, instruerande- och argumenterande text.</p>
<p>Texter som kombinerar ord, bild och ljud, till exempel webbtexter, spel och tv-program. Texternas innehåll, uppbyggnad och typiska språkliga drag.</p>	<p>I den digitala licensen för årskurs 6 finns i kapitlet nätet uppgifter om chattar och datorspel. Texterna här speglar elevernas fritid och här tas det upp och resoneras kring vilket språk som är lämpligt att använda i sin kommunikation på dessa plattformar. I en annan uppgift i samma kapitel så kommer eleverna i kontakt med en vlogg som de ska arbeta med på olika sätt.</p>
<p>Texter i digitala miljöer, till exempel texter med länkar och andra interaktiva funktioner.</p>	<p>I den digitala licensen för årskurs 4 finns det bland annat ett kapitel som heter <i>kärlek</i>. Där finns texter som är interaktiva med både bilder och ljud. I hela den digitala licensen är texterna i digital miljö med möjlighet till viss interaktion. Exempelvis kan man ändra färgen på både text och bakgrund, ändra storlek och typsning på texten med mera.</p>
<p>Språkliga strategier för att minnas och lära, till exempel tankekartor och stödord.</p>	<p>I skrivprojekten för samtliga årskurser ska eleverna skriva en tankekarta för att kunna titta på under skrivandets gång. När eleverna läser texter uppmanas de även att anteckna stödord eller liknande för att komma ihåg vad de läst. Till elevernas redovisningar och muntliga presentationer är det en strategi att ha stödord för att komma ihåg vad de vill säga med sin presentation och för att inte glömma bort viktiga delar. I digitala licensen för årskurs 5 i kapitel 7 så ska eleverna göra en tankekarta som de sedan ska använda för att sammanfatta en text.</p>
<p>Ord, symboler och begrepp som används för att uttrycka känslor, kunskaper och åsikter. Ords och begrepps nyanser och värdeladdning.</p>	<p>I den digitala licensen för årskurs 5 finns det ett kapitel som heter <i>identitet</i>. Där berörs många begrepp som används för att uttrycka känslor och åsikter. Elever</p>

	<p>lär sig också många ord och begrepp genom att läsa och diskutera texterna som finns i grundböckerna. Genom uppgifter att skriva olika typer av texter lär sig också eleverna att använda ord som förstärker och nyanserar, exempelvis när de ska skriva en argumenterande text finns det med ord som stärker deras åsikt och argument.</p>
<p>Skillnader i språkanvändning beroende på vem man skriver till och med vilket syfte, till exempel skillnader mellan att skriva ett personligt sms, ett inlägg i sociala medier och att skriva en faktatext.</p>	<p>Eftersom arbetet är strukturerat efter cirkelmodellen tittar man mycket på hur olika typer av texter är strukturerade och vad som kännetecknar dem. Man tittar också på typiska ord för de olika texterna, exempelvis i grundboken för årskurs 4 s.184f där man tittar på en förklarande text och bland annat några typiska ord för texttypen.</p> <p>För årskurs 6 i kapitlet <i>lyssna, tala, samtala</i> finns även en uppgift där de ska göra en redovisning och anpassa innehållet efter mottagaren. Genom att läsa och diskutera olika typer av texter kan eleverna även lära sig skillnaderna i språket beroende på syfte och mottagare.</p> <p>För årskurs 6 finns även ett kapitel som heter <i>nätet</i> där ett delmoment är en övning som handlar om informell text, så som sms eller chattar och hur språket kan vara annorlunda där jämfört med en mer formell text.</p>
<p>Ansvarsfullt agerande vid kommunikation i digitala och andra medier och i olika sammanhang.</p>	<p>I grundboken och den digitala licensen för årskurs 6 finns ett kapitel som heter <i>nätet</i>. I det kapitel tas det upp mycket kring kommunikation via nätet och på digitala plattformar. Det finns texter och övningar som bland annat berör näthat, fejkkonton och hur man bör bete sig på nätet.</p>
<p>Språkbruk i Sverige och Norden. Några varianter av regionala skillnader i talad svenska. Några kännetecknande ord och begrepp i de nordiska språken samt skillnader och likheter mellan dem. Vilka de nationella minoritetsspråken är.</p>	<p>I grundböckerna för årskurs 5 och 6 finns kapitel som handlar om de nordiska språken. I årskurs 6 får man läsa samma text på svenska, norska och danska (s.209f). I grundboken för</p>

	<p>årskurs 5 beskrivs också skillnader mellan de nordiska språken samt lyfter de svenska minoritetsspråken. I den digitala licensen för årskurs 5 finns det även i kapitlet <i>Lyssna, tala och samtala</i> texter, videoklipp och uppgifter kring olika dialekter som finns i Sverige.</p>
<p>Informationssökning i några olika medier och källor, till exempel i uppslagsböcker, genom intervjuer och via sökmotorer på internet.</p>	<p>I digitala licensen för år 4 ska eleverna söka upp olika ordspråk och dess mening. De ska här använda sig av sidorna ne.se samt wikipedia.org.</p> <p>I den digitala licensen för årskurs 4 finns det även en uppgift i kapitlet <i>kärlek</i> som handlar om att genomföra en intervju för att samla information och sedan skriva en artikel som innehåller intervjun.</p>
<p>Hur man jämför källor och prövar deras tillförlitlighet med ett källkritiskt förhållningssätt.</p>	<p>I grundboken för årskurs 6 finns ett kapitel som heter <i>vad litar du på?</i> (s. 202) Som handlar om källkritik och vart vi får vår information ifrån. I kapitlet får eleverna jämföra källor och diskutera dess trovärdighet. I den digitala licensen finns även övningsuppgifter att göra för eleverna. Även i grundboken för årskurs 4 finns ett kapitel som heter <i>vad litar du på?</i> som berör källkritik.</p>

Bilaga 2

Läromedlet kopplat till kunskapskraven för E i åk. 6

Kunskapskrav för E i åk 6	Liber svenska 4, 5 & 6
<p>Eleven kan läsa skönlitteratur och sakprosatexter för barn och ungdomar med flyt genom att använda lässtrategier på ett i huvudsak fungerande sätt.</p>	<p>Skönlitterära texter och sakprosatexter finns i samtliga läromedelsårskurser och därmed möjligheterna för att testa av detta kunskapskrav. Till texterna finns det läsförståelsefrågor där eleverna kan visa att de förstår vad de har läst.</p>

<p>Genom att göra enkla, kronologiska sammanfattningar av olika texters innehåll och kommentera centrala delar med viss koppling till sammanhanget visar eleven grundläggande läsförståelse</p>	<p>I samtliga årskurser så ska eleverna arbeta med olika texttyper och återberätta innehållet i dessa texter kronologiskt. Exempel på detta är i Liber Svenska 5/ Identitet/ Brorsan är kung/ Läsförståelsefrågor. Här ska eleven placera meningarna i rätt ordning för, detta gör att det återges kronologiskt.</p>
<p>Dessutom kan eleven, utifrån egna erfarenheter, tolka och föra enkla och till viss del underbyggda resonemang om tydligt framträdande budskap i olika verk samt på ett enkelt sätt beskriva sin upplevelse av läsningen.</p>	<p>Det ges möjligheter till eleverna att resonera kring egna erfarenheter på flera ställen över de olika årskurserna. I Liber Svenska 6/ Nätet/ Så himla taskig/ Anonym så ska eleverna efter de har läst en text resonera kring hur de själva gör när de kommenterar saker på nätet. De får även resonera kring varför folk väljer att vara anonyma när de kommenterar inlägg på nätet.</p>
<p>Eleven kan skriva olika slags texter med begripligt innehåll och i huvudsak fungerande struktur samt viss språklig variation. I texterna använder eleven grundläggande regler för stavning, skiljetecken och språklighet med viss säkerhet.</p>	<p>I alla årskurser så finns det kapitel där eleverna övar på att skriva olika typer av texter med tydlig struktur med karaktäristiska drag för de olika texterna. Detta sker i tydlig progression genom årskurserna.</p>
<p>De berättande texter eleven skriver innehåller enkla gestaltande beskrivningar och enkelt handling</p>	<p>Detta ges eleverna möjlighet till i varje årskurs. Exempel på var detta finns är i Liber 4 / olika texttyper / berättande text / skriv egen berättande text.</p>
<p>Eleven kan söka, välja ut och sammanställa information från ett avgränsat urval av källor och för då enkla resonemang om informationens användbarhet.</p>	<p>I kapitel sju av i läromedlets alla grupper så är fokuset på trovärdighet av källor och det finns uppgifter till dessa kapitel. De uppgifter som passar in allra bäst på de här kunskapskravet är de som finns i Liber Svenska 6/ Vad litar du på/ Massmedier/ Övningar. Dessa övningar är varierande till sin natur men det finns specifika uppgifter där det finns olika medier att välja på och eleverna ska välja vilka medier som passar bäst i olika situationer. De ska även ta reda på en egen undersökning och ta resonera kring tillförlitligheten på den informationen.</p>

<p>Samanställningarna innehåller enkla beskrivningar, egna formuleringar och viss användning av ämnesspecifika ord och begrepp.</p>	<p>I kapitel sju i de olika läromedlen finns det fler uppgifter som ger eleverna möjlighet till sammanställningar och därmed också chans till användandet av ämnesspecifika ord och begrepp.</p>
<p>Genom att kombinera text med olika estetiska uttryck så att de samspelar på ett i huvudsak fungerande sätt kan eleven förstärka och levandegöra sina texters budskap.</p>	<p>Det finns flera olika uppgifter av liknande karaktär som passar in på detta kunskapskrav. Det visas en bild utan någon text och eleven ombeds att noggrant granska bilden och svara på frågor om bilden. Dessa uppgiftstyper finns i alla årskurser.</p>
<p>Dessutom kan eleven ge enkla omdömen om texters innehåll och utifrån respons bearbeta texter mot ökad tydlighet och kvalitet på ett i huvudsak fungerande sätt.</p>	<p>Uppgifter där detta kunskapskrav berörs finns på flera ställen i läromedlet. I Liber Svenska 6/ Kapitel 1/ Nätet/ Kompisar online så är den avgörande skrivuppgiften uppbyggd på ett sätt så att den testar av just detta kunskapskrav. Eleverna ska skriva en instruerande text efter en mall och sedan ge och ta emot kamratrespons. Efter detta så bör eleverna få möjlighet att förbättra sin text efter kamratresponsen.</p>
<p>Eleven kan samtala om bekanta ämnen genom att ställa frågor och framföra egna åsikter på ett sätt som till viss del upprätthåller samtalet.</p>	<p>Detta kunskapskrav testas del av i Liber Svenska 5/ Kapitel 1/ Identitet/ Allt som händer inuti finns det en uppgift som heter min identitet där eleverna ska försöka beskriva sig själva med hjälp av att fylla i ord eller meningar under förbestämda rubriker. Sedan ska eleverna rangordna dessa rubriker efter vad de anser vara viktigast i deras identitet. I denna uppgift testas detta kunskapskrav av.</p>
<p>Dessutom kan eleven förbereda och genomföra enkla muntliga redogörelser med i huvudsak fungerande inledning, innehåll och avslutning och viss anpassning till syfte och mottagare.</p>	<p>I Liber Svenska 6/ Kapitel 6/ Lyssna, tala och samtala/ Det talande språket finns det en uppgift som innebär att eleverna ska prata inför andra. Det finns även övningar som gör att eleverna behöver anpassa sitt innehåll till syfte och mottagare. Denna uppgift är väl utformad för att arbeta med detta kunskapskrav.</p>

Eleven kan ge exempel på nationella minoritetsspråk, föra enkla resonemang om språkliga varianter inom svenskan samt ge exempel på tydligt framträdande språkliga likheter och skillnader mellan svenskan och närliggande språk.

För att det ska vara möjligt för eleven att nå detta kunskapskrav så krävs både Liber Svenska 5 och Liber Svenska 6. I Kapitel 8 i båda läromedlen så täcks de nordiska språken med skillnader och var de härstammar ifrån. I Liber Svenska 5 kapitel 8 så går de nationella minoritetsspråken igenom, detta gör inte i motsvarande kapitel i Liber Svenska 6. För att ha möjlighet att uppnå detta kunskapskrav så krävs det att eleven får chans att jobba med dessa kapitel i de olika årskurserna.